

Věc C-714/22

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

22. listopadu 2022

Předkládající soud:

Sofijski rajonen sad (Bulharsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

21. listopadu 2022

Žalobkyně:

S.R.G.

Žalovaná:

Profi Credit Bulgaria EOOD

Předmět původního řízení

Řízení podle čl. 267 odst. 1 SFEU

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Právní spor týkající se platnosti smlouvy o spotřebitelském úvěru, v níž je sjednána platba za balíček volitelných doplňkových služeb. Vystávají následující otázky: zda tyto služby představují činnosti související s čerpáním a správou úvěru, vzhledem k tomu, že nejsou zahrnuty do roční procentní sazby nákladů úvěru? Pokud jsou tedy tyto doplňkové služby kvalifikovány jako zneužívající ujednání podle směrnice 93/13, je třeba je považovat za součást „celkových nákladů úvěru“, z nichž se určuje roční procentní sazba nákladů podle směrnice 2008/485? Pokud jsou ve spotřebitelské smlouvě zjištěny zneužívající ujednání, jak by měla být rozdělena odpovědnost za náklady řízení s ohledem na předchozí judikaturu Soudního dvora (rozsudek ve spojených věcech C-224/19 a C-259/19)?

Předběžné otázky

1. Musí být čl. 3 písm. g) směrnice 2008/48/ES vykládán v tom smyslu, že poplatky za vedlejší plnění, které byly dohodnuty ke smlouvě o spotřebitelském úvěru, jako jsou poplatky za možnost odložit a snížit splátky, představují část roční procentní sazby nákladů tohoto úvěru?
2. Musí být čl. 10 odst. 2 písm. g) směrnice 2008/48/ES vykládán v tom smyslu, že nesprávné uvedení roční procentní sazby nákladů v úvěrové smlouvě uzavřené mezi podnikatelem a spotřebitelem jako dlužníkem musí být považováno za neuvedení roční procentní sazby nákladů v úvěrové smlouvě a vnitrostátní soud musí uplatnit právní důsledky, které vnitrostátní právo stanoví pro případ, že ve smlouvě o spotřebitelském úvěru není uvedena roční procentní sazba nákladů?
3. Musí být článek [23] směrnice 2008/48/ES vykládán v tom smyslu, že sankce, kterou stanoví vnitrostátní právo v podobě neplatnosti smlouvy o spotřebitelském úvěru, v důsledku čehož musí být vrácena pouze poskytnutá částka kapitálu, je přiměřená, pokud ve smlouvě o spotřebitelském úvěru není přesně uvedena roční procentní sazba nákladů?
4. Musí být čl. 4 odst. 1 a 2 směrnice 93/13/EHS vykládán v tom smyslu, že poplatky za balíček vedlejších plnění, které jsou stanoveny v samostatné dodatkové dohodě ke smlouvě o spotřebitelském úvěru jakožto hlavní smlouvě, musí být považovány za součást hlavního předmětu smlouvy a nemohou proto být předmětem přezkumu zneužívající povahy?
5. Musí být čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13/EHS ve spojení s bodem 1 písm. o) přílohy této směrnice vykládán v tom smyslu, že ujednání smlouvy o vedlejších plněních ke smlouvě o spotřebitelském úvěru má zneužívající povahu, pokud se v něm spotřebiteli poskytuje abstraktní možnost odložit a nově rozvrhnout své splátky, za což je povinen zaplatit poplatky také tehdy, pokud této možnosti nevyužije?
6. Je třeba čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 a zásadu efektivit vykládat v tom smyslu, že brání právní úpravě, která umožňuje uložit spotřebiteli povinnost nést část nákladů řízení v následujících případech: 1) (1) když soud částečně vyhověl žalobě na určení, že částky nejsou splatné z důvodu zneužívající povahy nějaké smluvní podmínky; (2) když je výkon práva spotřebitele na určení výše pohledávky prakticky nemožný nebo nepřiměřeně obtížný; (3) ve všech případech, kdy existuje zneužívající ustanovení, včetně případů, kdy existence zneužívajícího ustanovení nemá zcela ani zčásti přímý vliv na výši pohledávky věřitele, nebo nemá přímou souvislost s předmětem věci?

Citovaná ustanovení práva Evropské unie a judikatura Soudního dvora

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících ujednáních] ve spotřebitelských smlouvách, zejména její čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 2, čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS, zejména čl. 3 písm. g); čl. 10 odst. 2 písm. g) a článek 23.

Rozsudek ze dne 20. září 2018, EOS KSI Slovensko (C-448/17, EU:C:2018:745).

Rozsudek ze dne 16. července 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, spojené věci C-224/19 a C-259/19, ECLI:EU:C:2020:578, a zejména bod 5 výroku tohoto rozsudku.

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Zakon za zadalženijata i dogovorite (zákon o závazkových a smluvních vztazích, Bulharsko, dále jen „ZZD“), zejména článek 26.

Zakon za potrebitelskia kredit (zákon o spotřebitelském úvěru, Bulharsko, dále jen „ZPK“), zejména články 10a, 11, 19, 21 až 24 a článek 33, jakož i § 1 Dopolnitelni razporedbi (dodatková ustanovení) k tomuto zákonu.

Grazhdanski protsesualen kodeks (občanský soudní řád, Bulharsko) zejména čl. 7 odst. 3 a článek 78.

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Dne 10. října 2019 byla mezi žalobkyní a žalovanou uzavřena smlouva o spotřebitelském úvěru s následujícím obsahem: poskytnutí úvěru ve výši 5 000 leva (BGN), doba splatnosti úvěru 36 měsíců, roční úroková sazba 41,00 %, roční procentní sazba nákladů 49,02 %, celková splatná částka úvěru 8 765,02 leva. Částka splatná na základě smlouvy o spotřebitelském úvěru zahrnuje poplatky za následující volitelné doplňkové služby: a) (a) poskytnutí práva na přednostní vyřízení žádosti a splacení spotřebitelského úvěru („Fast“) - ve výši 1 250 leva a b) poskytnutí práva na změnu splátkového kalendáře spotřebitelského úvěru („Flexi“) - ve výši 2 500 leva. Ty jsou zahrnuty do splátkového kalendáře jako součást smlouvy, takže celkový závazek z úvěru činí 12 515,02 leva a je splatný v 36 měsíčních splátkách po 347,64 leva. Mezi stranami není sporu o tom, že žalovaná částku 5 000 BGN žalobkyni skutečně vyplatila.
- 2 Ve smlouvě o úvěru bylo uvedeno, že zákazník předem výslovně požádal o zakoupení volitelných doplňkových služeb, přičemž podmínky jejich využití byly podrobně popsány ve všeobecných obchodních podmínkách žalované. Podle ní doplňková služba "Fast" opravňuje zákazníka, který si ji zakoupil, na přednostní

posouzení žádosti o úvěr. Po rozhodnutí o schválení se poskytnutá částka poukáže zákazníkovi do 24 hodin od podpisu potřebných dokumentů. Podle všeobecných obchodních podmínek žalované opravňuje popsána doplňková služba "Flexi" zákazníka, který si ji zakoupil, k úpravě splátkového kalendáře za předpokladu splnění příslušných specifických požadavků. Zákazník může požádat o odklad nebo snížení určitého počtu splátek, pokud existují podrobně vyjmenované důvody (pracovní neschopnost, ukončení pracovního poměru, ztráta nebo poškození majetku v důsledku živelné pohromy atd.).

- 3 V řízení není mezi účastníky řízení sporné, že spotřebitel při uzavírání smlouvy o úvěru dobrovolně požádal o využití těchto volitelných doplňkových služeb. Nebylo namítáno, že by žalobkyně byla uvedena v omyl ohledně povahy smlouvy, kterou uzavřela. V řízení nebylo tvrzeno, že by žalovaná odmítla poskytnout úvěr, pokud by tyto doplňkové služby nebyly uhrazeny.
- 4 Podle příslušných ustanovení bulharského ZPK si poskytovatel úvěru nesmí účtovat poplatky a provize za úkony související s čerpáním a správou úvěru (čl. 10a odst. 2). Roční procentní sazba nákladů na úvěr vyjadřuje celkové náklady na úvěr pro spotřebitele, ať už současné nebo budoucí, a nesmí překročit určitou maximální částku (čl. 19 odst. 1 a 4). Výše roční procentní sazby nákladů a celková částka splatná spotřebitelem, vypočtené v okamžiku uzavření smlouvy o úvěru, jsou přitom povinnými náležitostmi smlouvy o spotřebitelském úvěru (čl. 11 odst. 1 bod 10). Zároveň je neplatné jakékoli ustanovení smlouvy o spotřebitelském úvěru, jehož účelem nebo důsledkem je obcházení požadavků ZPK (článek 21), a pokud nejsou dodrženy požadavky týkající se uvedení roční procentní sazby nákladů nebo je překročena její maximální výše, je smlouva o spotřebitelském úvěru neplatná (článek 22). Pokud je smlouva o spotřebitelském úvěru prohlášena za neplatnou, spotřebitel splácí pouze čistou částku úvěru, ale nedluží úroky ani jiné náklady na úvěr (článek 23).
- 5 Žalobkyně podala u předkládajícího soudu negativní určovací žalobu. Navrhuje, aby bylo určeno, že žalované není povinna zaplatit částku celkem 7 515,02 leva, z čehož: (1) 3 765,02 smluvní úroky, které se skládají z úrokové sazby a roční procentní sazby nákladů za celou dobu trvání smlouvy o spotřebitelském úvěru; (2) 1 250 leva, jako odměnu za doplňkovou službu „Fast“; a (3) 2 500 leva, jako odměnu za doplňkovou službu „Flexi“.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 6 Podle S.R.G. jsou ustanovení smlouvy o spotřebitelském úvěru, která stanoví povinnost platit roční úrok, roční procentní sazbu nákladů a odměnu za doplňkové služby, neplatná pro rozpor s dobrými mravy. Žalobkyně dále zpochybňuje povinnost zaplatit odměnu za doplňkové služby, neboť podle ní představují běžnou činnost při správě úvěru (včetně činnosti zpracování žádosti o poskytnutí spotřebitelského úvěru a jeho splácení). S. R. G. se domnívala, že není povinna zaplatit tyto odměny z důvodu, že jsou v rozporu s dobrými mravy, neboť

poplatek za tyto dvě další služby činil celkem 3 750 leva, což přesahovalo polovinu částky poskytnuté jako úvěr. Sporné odměny se netýkaly služeb, které by byly mimo hlavní plnění poskytovatele úvěru, ale představovaly poplatek za čerpání úvěru, resp. za činnosti spojené se správou úvěru. Tím byl porušen výslovný zákaz, že věřitel nesmí požadovat úhradu poplatků a provizí za úkony spojené s čerpáním a správou úvěru. Žalobkyně dále tvrdí, že doplňkové služby jsou součástí smluvní odměny, a proto měly být zahrnuty do roční procentní sazby nákladů. Poplatky za tyto doplňkové služby byly pro spotřebitele nákladem, a tudíž skrytým nákladem úvěru, tj. měly být zahrnuty do stanovení roční procentní sazby nákladů. Pokud by se však náklady na předmětné služby připočetly k roční procentní sazbě nákladů, došlo by k překročení omezení ZKP ohledně její maximální výše, což způsobuje neplatnost smlouvy o spotřebitelském úvěru.

- 7 Žalovaná zdůrazňuje, že žalobkyně se v žádosti o úvěr sama rozhodla, že si zakoupí doplňkové služby ke smlouvě. Měla k dispozici nezbytné dodatečné předmluvní informace týkající se služeb zahrnutých do smlouvy. Žalovaná poukazuje na to, že roční výpůjční úroková sazba je pevná a že její všeobecné obchodní podmínky, které jsou součástí uzavřené smlouvy o spotřebitelském úvěru, stanovily, jaká je smluvní odměna, jaké jsou podmínky pro uplatnění úrokové sazby a jak se vypočítává roční procentní sazba nákladů. Splátkový kalendář navíc výslovně uváděl splátky splatné po celou dobu trvání smlouvy. Všeobecné obchodní podmínky stanovily právo spotřebitele odstoupit od smlouvy. Žalovaná nesouhlasí s tvrzením, že ustanovení týkající se nákupu doplňkových služeb jsou v rozporu s dobrými mravy, neboť tyto doplňkové služby si vybrala žalobkyně a nepředstavovaly povinnou podmínku pro uzavření úvěrové smlouvy. Proto považuje tvrzení žalobkyně, že jde o zneužívající ustanovení, za neopodstatněné. Žalovaná uvádí, že žalobkyně využila služeb z doplňkové dohody, tedy přednostní posouzení a vyplacení spotřebitelského úvěru a odklad smluvně dojednaných splátek.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 8 Podle předkládajícího soudu se předmět sporu soustředí na otázku platnosti smlouvy o úvěru jako celku, a zejména ustanovení o nákupu doplňkových služeb. Podle bulharského práva má senát rozhodující ve věci povinnost z moci úřední kontrolovat, zda ve smlouvě o spotřebitelském úvěru, jako je smlouva v tomto případě, nejsou zneužívající ustanovení.
- 9 V této souvislosti se předkládající soud ptá především na způsob stanovení roční procentní sazby nákladů ve smlouvě o spotřebitelském úvěru. Podle vnitrostátního práva je smlouva o spotřebitelském úvěru, u níž nebyly splněny zákonné požadavky týkající se uvedení roční procentní sazby nákladů, neplatná a spotřebitel je povinen vrátit pouze přijatou částku úvěru bez úroků a nákladů. Podobný přístup nalézá předkládající soud v rozsudku EOS KSI Slovensko (C-448/17), podle kterého, je-li ustanovení o výši roční procentní sazby nákladů formulováno neurčitě, není splněn požadavek čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13/EHS.

Vnitrostátní soud proto taková ustanovení smlouvy nemusí uplatňovat. Navzdory tomu je podle názoru vnitrostátního soudu třeba přezkoumat, zda je sankce stanovená ve vnitrostátním právu, a to prohlášení smlouvy o spotřebitelském úvěru za neplatnou, když neodpovídá povinným požadavkům týkajícím se uvedení roční procentní sazby nákladů, adekvátní, respektive přiměřená ve smyslu článku 23 směrnice 2008/48/ES. Tuto otázku je třeba zkoumat s ohledem na tvrzení žalobkyně, že poskytovatel úvěru při výpočtu roční procentní sazby nákladů vědomě nezapočítal odměny za doplňkové služby, které obsahově nejsou doplňkovými službami, ale souvisí s využíváním a správou úvěru. Podle předkládajícího soudu je proto třeba odpovědět na otázku, zda nepřesné uvedení roční procentní sazby nákladů ve smlouvě o spotřebitelském úvěru je třeba ztotožnit s neuvedením této sazby. Adekvátně tomu je třeba zodpovědět i tím podmíněnou otázku, zda sjednání odměny za „doplňkové služby“ (které byly při uzavření smlouvy obsažené v původním splátkovém kalendáři a v plném rozsahu souvisí se způsobem splácení úvěru a nikoliv se získáním jiného zboží nebo věci) představuje náklady, které podle čl. 3 písm. g) směrnice 2008/48 musí být zahrnuty do roční procentní sazby nákladů. Z tohoto důvodu je nezbytný výklad toho, zda platba takových odměn v tomto případě představuje „hlavní předmět“ smlouvy spojené se smlouvou o úvěru nebo dodatečnou podmínku, a adekvátně tomu dodatečné náklady smlouvy o úvěru.

- 10 Konečně by vnitrostátní soud chtěl připomenout bod 5 výroku rozsudku ze dne 16. července 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (spojené věci C 224/19 a C 259/19), který zní: článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i zásada efektivit musí být vykládány v tom smyslu, že brání režimu, který umožňuje uložit část procesních nákladů spotřebiteli v závislosti na výši bezdůvodně zaplacených částek, jež mu jsou vráceny poté, co byla konstatována neplatnost smluvního ujednání z důvodu jeho zneužívající povahy, jelikož takový režim vytváří podstatnou překážku, která může odradit spotřebitele od výkonu práva na účinný soudní přezkum potenciálně zneužívající povahy smluvních ujednání, které jim přiznává směrnice 93/13. S ohledem na uvedené vyvstává pro senát rozhodující ve věci otázka, zda se tento výklad má použít jen v případech, kdy je uplatňování práva ze strany spotřebitele prakticky nemožné nebo nadměrně obtížné, kdy musí být vyčíslena pohledávka na vrácení plateb, které byly hrazeny na základě zneužívajícího ustanovení, nebo ve všech případech, včetně případu, že se jedná o zneužívající ustanovení, které zcela nebo zčásti nemá vliv na výši pohledávky, která bezprostředně nesouvisí s předmětem řízení, a tedy s povinností vůči poskytovateli úvěru. Tato otázka se týká předmětu věci, neboť pokud poplatky za „doplňující služby“ představují „hlavní předmět“ smlouvy související se smlouvou o úvěru, a neměly by proto být zahrnuty do výpočtu roční procentní sazby nákladů, je třeba při řešení sporu posoudit i otázku rozdělení nákladů řízení. Podle pravidel vnitrostátního práva závisí podíl nákladů řízení na tom, do jaké míry bylo návrhu vyhověno, případně podle části, která byla zamítnuta, aniž by byla podmíněna postavením účastníka řízení.